

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss: SWETICs skrivelse om certifiering av personal som genomför fordonsbesiktning

Sammanfattning

Transportstyrelsen anser att kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan ska behållas. En besiktningstekniker förväntas fatta likformiga myndighetsbeslut oavsett vilket besiktningsorgan som han eller hon verkar inom. Transportstyrelsens uppfattning är att certifiering leder till en jämnare kompetensnivå hos ett stort antal personer.

Kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan är föreskrivet av regeringen i 8 kap. 3b § fordonsförordningen (2009:211). Transportstyrelsen föreskriver vilka krav som ska uppfyllas för att ett certifikat ska få utfärdas.

Det går i nuläget inte att utvärdera om en konkurrens på marknaden för certifiering av besiktningstekniker kan uppnås eller inte. Sannolikt är övergångstiden för besiktningsteknikerna enligt fordonsförordningen samt att utförsäljningen av Bilprovningen inte slutförts återhållande faktorer för marknadsutvecklingen.

Transportstyrelsen anser inte att en väntetid från en bokning av certifiering till certifiering på ca två veckor är en oskälig väntetid.

Upphävande av kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad kommer inte att gynna små besiktningsorgan. I stället riskerar det att leda till högre inträdesbarriärer.

En besiktningstekniker som är certifierad (personcertifierad) har möjlighet till fri rörlighet inom fordonsbesiktningsmarknaden (behörighet inte knuten till besiktningsorgan). Om kravet på certifiering tas bort upphör denna möjlighet.

Om kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad upphävs är det högst osäkert om kostnaderna för besiktningssystemet totalt sett minskar.

Besiktningssystemets kostnader för certifiering av personal omfördelas till högre kostnader till Swedacs för bedömning av besiktningsteknikernas kompetens och kostnader för internt system för kvalificering och tilldelning av behörigheter för besiktningstekniker.

Transportstyrelsens synpunkter

Transportstyrelsen anser att kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan ska behållas. Det har gått för kort tid sedan fordonsbesiktningen omreglerades för att kunna bedöma marknadsutvecklingen inom området och kvalitén på besiktningssystemresultaten. Transportstyrelsen har uppdrag¹ att följa upp utvecklingen inom området.

Bakgrund till kravet på certifiering av besiktningstekniker

Vid omregleringen av fordonsbesiktning fanns ett mål² att trafiksäkerheten, miljö, tillgänglighet, kvalitet efter en omreglering skulle vara på samma nivå eller högre som innan kontrollerna konkurrensutsatts. Ett annat mål var att inte skapa inträdesbarriärer för små företag.

För att behålla kvaliteten och tillförlitligheten hos kontroller och beslut på en konkurrensutsatt marknad behöver det ställas krav på att de kontrollorgan som ska genomföra besiktningarna har nödvändig kompetens och utrustning. Att uppställda krav uppfylls behöver verifieras på något sätt. Ackreditering är inom EU ett vedertaget instrument för att verifiera att kontrollorgan uppfyller uppställda krav. Riksdagen beslutade att ett besiktningssystem ska vara ackrediterat. En viktig faktor för att det uppsatta målet att trafiksäkerheten, miljö, tillgänglighet, kvalitet ska behållas är personalens kompetens. Standarden³ för ackreditering av kontrollorgan kräver att kontrollorganet har system för kvalificering och uppföljningen av personalens kompetens. Att detta finns kontrolleras i samband med ackrediteringen av besiktningssystemet och följs sedan upp vid tillsyn av ackrediteringen.

På den reglerade marknaden (monopolmarknaden) hade AB Svensk Bilprovning frivilligt ett omfattande internt utbildnings- och examineringsystem för besiktningstekniker som i princip motsvarande kraven som regleras i standarden⁴ för certifiering av personer. Behörigheterna som indelades i olika behörighetsklasser gavs en giltighetstid på fyra år. Innan behörigheten förlängdes kontrollerades personens kompetens genom en förnyad examination. Utbildning

¹ 5 kap. 3a § fordonslag (2002:574)

² Prop. 2009/10:32 Fordonsbesiktning

³ ISO/IEC 17020:2005 Allmänna krav på verksamhet hos olika typer av organisationer som utför kontroll

⁴ ISO/IEC 17024:2003 Bedömning av överensstämmelse - Allmänna krav på organ som certifierar personer

och examination av Bilprovningens besiktningstekniker genomfördes vid Bilprovningens Utbildningscentrum. Övriga besiktningsorgan på den reglerade marknaden (AB Svensk Maskinprovning och Inspecta Sweden AB) hade inte motsvarande system.

En fråga som uppstod var kunde kravet på system för kvalificering, tilldelning av behörigheter och uppföljningen av personalens kompetens enligt ackrediteringsstandarden leda till inträdesbarriärer? Sannolikt skulle det innebära höga inträdesbarriärer för små företag, kanske till och med så höga att små besiktningsorgan (fåmans) inte skulle kunna uppfylla kraven för ackreditering som besiktningsorgan och därmed inte kunna etablera sig. Ett alternativ till att besiktningsorganet har interna system för kvalificering och tilldelning av behörigheter samt uppföljningen av personalens kompetens är att en besiktningstekniker ska vara kompetensbedömd av ett ackrediterat certifieringsorgan för personer.

Regeringen beslutade genom fordonsförordningen (8 kap. 3b §) att en besiktningstekniker ska vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan för personer enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 och lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll, eller av ett certifieringsorgan som ackrediterats i motsvarande ordning i något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Fördelar med personcertifiering av besiktningstekniker är att det bl.a är lättare för mindre och nya besiktningsföretag att etablera sig, då de inte behöver ha egna system för kvalificering och tilldelning av behörigheter samt att en besiktningstekniker som är certifierad har möjlighet till fri rörlighet inom fordonsbesiktningmarknaden (behörighet inte knuten till besiktningsorgan). Vidare innebär det att för Swedacs del åtgår mindre tid, i samband med ackrediteringen och tillsyns över ackrediteringen, för att kontrollera kompetensen hos personalen samt för att bedöma besiktningsorganets interna system för kvalificering och tilldelning av behörigheter. Detta leder till minskade kostnader för besiktningsorganet.

Konkurrens

I dagsläget finns det bara ett certifieringsorgan (Training Partner AB) för certifiering av besiktningstekniker. När Bilprovningens Utbildningscenter skildes från Bilprovningen köptes detta av Training Partner AB.

Varför det i nuläget endast finns ett certifieringsorgan för certifiering av besiktningstekniker går det bara att spekulera kring. I samband med arbetet för omreglering av fordonsbesiktningen gjorde Swedac en förfrågan till etablerade personcertifieringsorgan om de var intresserade av att ackreditera sig även för certifiering av besiktningstekniker. Svaren som inkom visade att fem certifieringsorgan var intresserade. Att de sedan inte fullföljde har sannolikt att

göra med att de bedömer att marknaden för närvarande är för liten. Dels på grund av den övergångsperiod som infördes i fordonsförordningen som innebär att en besiktningstekniker som efter den 1 januari 2008 varit anställd för att utföra besiktningar hos ett besiktningsorgan före omregleringen (1 juli 2010) ska anses behörig att utföra besiktningar i samma omfattning och lika länge som han eller hon var behörig till det hos det besiktningsorganet den 1 juli 2010. I praktiken torde detta tolkades att marknaden inte finns innan 2014. Dels på grund av att utförsäljningen av Bilprovningen dragit ut på tiden vilket sannolikt bidragit till att nya aktörer varit återhållsamma med etablering och därmed har behovet av certifiering av nya besiktningstekniker inte fullt ut uppkommit ännu.

Vid omregleringen fanns ca 1 650 stycken besiktningstekniker. I dag har antalet ökat något till ca 1 700 stycken. Antalet förväntas öka ytterligare när utförsäljningen av Bilprovningen är genomförd. Training Partner uppger att ca 35 % av besiktningsteknikerna idag utför besiktningar med stöd av övergångsreglerna i fordonsförordningen med en eller flera behörigheter.

Transportstyrelsen anser att det i nuläget inte går att utvärdera om en fungerande konkurrens på marknaden för certifiering av besiktningstekniker kan uppnås eller inte.

Leveranstider

Transportstyrelsen har erhållit uppgifter från Training Partner att 75 % av deras kapacitet är bokningsbar. 25 % är upplåst av avtal med Bilprovningen som upprättades i samband med försäljningen av Bilprovningens Utbildningscenter till Training Partner.

Väntetiden från en bokning av certifiering till certifiering är ca två veckor. Tillverkning av certifikat efter godkännande tar en till två dagar. Transportstyrelsen anser inte att detta är en oskälig väntetid.

Vem som genomför utbildningen av besiktningstekniker är inte reglerat i författning utan besiktningsorganet kan själva genomföra utbildningen.

Kvalitet

I SWETICs skrivelse preciseras inte närmare vilken kvalitet som avses. Certifiering meddelas enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:90) om krav på utbildning och kompetens för certifiering av besiktningstekniker. Certifiering får ske för en eller flera behörighetsklasser.

Akrediterade certifieringsorgan är skyldiga att delta i en s.k Scheme Committee. Kommittén ska bestå av representanter från personcertifieringsorgan och de som berörs av personcertifieringen. I kommittén diskuteras bl.a examinering, priser, kvalitet, väntetider m.m. Deltagare i kommittén för certifiering av besiktningstekniker är Carl-Henrik Voinier – Training Partner, Eva Morger-Bilprovningen, Saffan Grandin – Applus, Per Johansson - Dekra, Per Lundmark -

Dekra, Anders Johansson - Inspecta, Lennart Nordin - Sireno och Mats Hjälms - Transportstyrelsen. Enligt uppgift som kommit Transportstyrelsen tillhanda har inga klagomål framförts från representanterna i kommittén på det som SWETIC framfört i sin skrivelse.

Pris

Transportstyrelsen kan inte ta ställning till om de priser som Training Partner anger i sin prislista för certifiering av besiktningstekniker i respektive behörighetsklass är relevanta eller inte men enligt de uppgifter som kommit Transportstyrelsen tillhanda ligger priserna i motsvarande nivå som certifieringar inom andra verksamhetsområden med hänsyn till den tid som återgår för examinering och utfärdande av certifikat.

I avsnittet "Bakgrund till kravet på certifiering av besiktningstekniker" har redogjorts för att det med krav på certifiering av besiktningstekniker åtgår mindre tid för Swedac, i samband med ackrediteringen och tillsyn över ackrediteringen för att kontrollera kompetensen hos personalen. Detta leder till minskade kostnader för besiktningsorganet. Swedac uppger till Transportstyrelsen att besiktningsorganets kostnad till Swedac beräknas öka med 20 -30 % om kravet på att en besiktningstekniker ska vara certifierad upphävs och Swedac därmed på ett mera detaljerat sätt ska kontrollera besiktningsteknikernas kompetens samt bedöma besiktningsorganets interna system för kvalificering och tilldelning av behörigheter. Den högre siffran avser mindre besiktningsorgan som inte kan dra nytta av s.k "stordriftsfördelar". Till denna kostnadsökning ska läggas besiktningsorganets kostnader för att internt bygga upp ett system för kvalificering och tilldelning av behörigheter för besiktningstekniker. Transportstyrelsen har inte gjort någon egen beräkning.

Områden där besiktningsföretag verkar under ackreditering utan krav på certifiering av personalen.

SWEDITC nämner i sin skrivelse besiktningsområden där besiktningsföretag verkar under ackreditering utan krav på certifiering av personalen. Transportstyrelsen har inga uppgifter om antal verksamma personer inom dessa områden. Dock uppger Swedac att de områden SWETIC nämner omfattar betydligt färre personer än fordonsbesiktningsområdet. På fordonsbesiktningsområdet arbetade den 1 juli 2010 vid omregleringstillfället ca 1 650 besiktningstekniker. Som uppgivits ovan har antalet ökat något och förväntas öka då utförsäljningen av Bilprovningen är genomförd. En besiktningstekniker förväntas fatta likformiga myndighetsbeslut oavsett vilket besiktningsorgan som han eller hon verkar inom. Transportstyrelsens uppfattning är att certifiering leder till en jämnare kompetensnivå hos ett stort antal personer.

Detta ärende har beslutats av stabschefen Jacob Gramenius, GD-stab. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog väg- och järnvägsdirektören Birgitta Hermansson och utredaren Göran Eriksson, väg- och järnvägsavdelningen den senare föredragande.

Jacob Gramenius
Stabschef GD-Staben